

Victoria Plakhtienko, Student

*V.N. Karazin Kharkiv National University
Kharkiv, Ukraine*

Scientific Supervisor: Natalia Kondratenko

**Associate Professor at the Department
of International Business and Economic Theory**
*V.N. Karazin Kharkiv National University
Kharkiv, Ukraine*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-471-9-16>

THE IMPACT OF IT ON THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMY AND BUSINESS

ВПЛИВ ІТ НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕСУ

Економіка та бізнес зацікавлені у розвитку, а головний інструмент розвитку у 21 столітті – це інформаційні технології. Згідно з визначенням ЮНЕСКО інформаційні технології (ІТ) – це комплекс взаємопов'язаних наукових, технологічних, інженерних дисциплін, що вивчають методи ефективної організації праці людей, зайнятих обробленням та зберіганням інформації, обчислювальну техніку, методи організації взаємодії з людьми та виробничим обладнанням, їх практичне застосування, а також пов'язані з цим обробленням соціальні, економічні та культурні проблеми [1].

ІТ став ефективним інструментом в соціумі, тому революційними темпами зростає кількість користувачів Інтернету, яка на початку 90-х років не перевищувала 70 тис. користувачів, а на кінець 2011 р., за даними Міжнародного телекомунікаційного союзу, вже сягала 2,1 млрд. осіб. Розмір української аудиторії користувачів Інтернету 2009 р. становив майже 12 мільйонів осіб. 2011 року ця кількість зросла до 15 мільйонів. На початок 2021 року за даними звітів попередніх років DataReportal, на початок 2021 року рівень проникнення інтернету в Україні становив 67,6%. У країні налічувалося 29,47 млн інтернет-користувачів, а 25,7 млн користувалися соціальними мережами [2].

Тому все частіше підприємці використовують інформаційні технології. Особливість ІТ-сфери полягає у тому, що створені нею продукти є результатом поєднання програмно-технічних засобів, апаратного забезпечення, інтелектуального людського ресурсу, інформації та баз даних. Продукти (послуги) ІТ-сфери характеризуються цілісністю і є об'єктами ринку (рис. 1). На ринку ІТ-продуктів продуцентами можуть бути окремі ІТ-підприємства, ІТ-служби неспеціалізованих підприємств, суб'єкти ІТ-аутсорсингу,

ІТ-консультанти, фахівці, що самостійно розробляють ІТ-продукти; зберігачі е-інформації. Споживачами ІТ-продуктів можуть бути вітчизняні чи закордонні представники бізнесу, державного управління, некомерційного сектору, громадськість. Система регуляторів ринку, складові бізнес-середовища, ресурсного забезпечення, інфраструктури визначаються як загальними ринковими процесами у державі, так і специфікою ІТ-сфери.

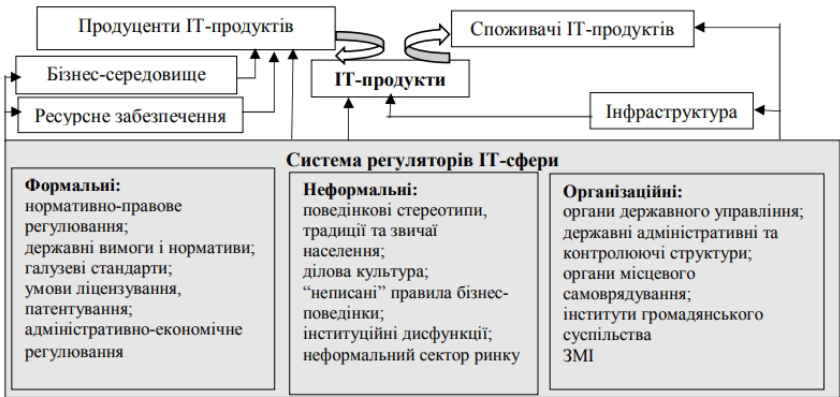

Рис. 1. Концептуальна схема регулювання ринку продуктів ІТ-сфери

Джерело: [3]

ІТ-сфера відіграє ключову роль в інноватизації економіки. Інноваційні продукти ІТ-сфери активно розробляються у формі невеликих стартапів. Тому цю сферу справедливо визнають активатором успішності малого бізнесу. Згідно з рейтингом Forbes, 9 з 25 найкращих малих компаній США працюють у сфері ІТ. Як відомо, успішний розвиток малого підприємництва детермінує безпеку національної економіки, підтримує її соціально-економічний розвиток, розширює прошарок представників середнього класу. Сучасний український ІТ-простір налічує більше ніж 1600 компаній. Локомотив його розвитку – людський капітал. У 2020 р. 50 найбільших ІТ-компаній України забезпечували роботою понад 68,4 тис. ІТ-спеціалістів і на ринок праці виставили ще 3,6 тис. вакансій. За 2017–2020 рр. чисельність ІТ спеціалістів у ТОП-50 ІТ-компаніях України зростає на 52,4%. Для аналізу цього ж показника за триваліший час ми вибрали ІТ-компанії, які працювали упродовж 2011–2020 рр. Ці суб’єкти збільшили кількість спеціалістів більш ніж утричі. Втім, лише два лідери із TOP-5 (EPAM Ukraine і SoftServe) посилили свої позиції у рейтингу найбільших працедавців. Така ситуація свідчить про дієвість в Україні ринкових механізмів, які забезпечують новим компаніям можливості не лише виходу на ринок, але й завоювання високої частки. У TOP-50 ІТ-компаній України частка молодих (які працюють на ринку

менше ніж п'ять років) перевищувала 50%. Розвиток ІТ-сфери проявляється й у географічному напрямі. Лише у першому півріччі 2020 р. 11 вітчизняних компаній відкрили нові офіси. Окрім України (Києва, Львова, Ужгорода, Житомира), нові офіси з'явилися у Польщі, Німеччині, Швеції, Вірменії, Хорватії, Сінгапурі, В'єтнамі, США, Канаді та на Кіпрі. Окрім того, багато видів успішного бізнесу, так чи інакше пов'язаних із технологіями, розвивають проекти в ІТ-сфері. Така диверсифікація підприємницької діяльності також стимулює розвиток ринку ІТ-послуг [3].

Однак, уперше в 2023р обсяг річного ІТ-експорту не зріс, а впав – на 8,5%. Також зменшилася й частка ІТ в загальному експорті послуг. Відповідно до оновлених даних Нацбанку, у 2023 році ІТ-індустрія принесла в українську економіку \$6,7 млрд завдяки експорту своїх послуг. Це на 8,5%, або на \$622 млн, менше за показник 2022 року. Обсяг ІТ-експорту впав до рівня 2021 року, коли він становив \$6,9 млрд. У 2022-му ми бачили найменше за всі роки зростання обсягу ІТ-експорту, а саме +5,8% за рік. Водночас попри війну й глобальні кризи тоді показник сягнув рекордних \$7,3 млрд [4].

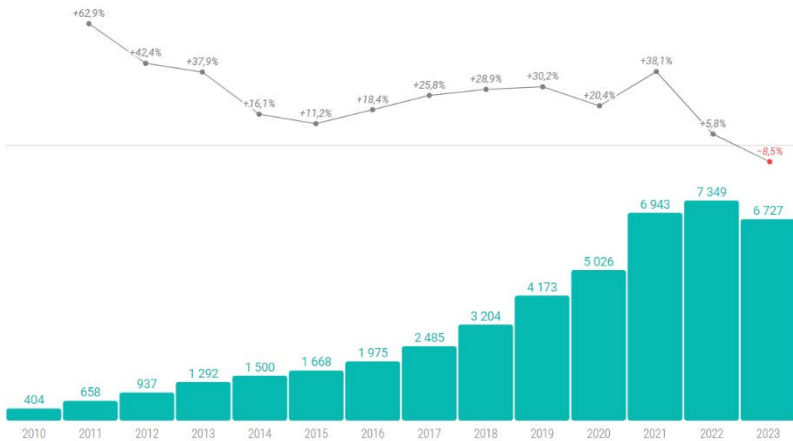

Рис. 2. Динаміка ІТ-експорту з 2010-го до 2023 року, річний обсяг

Джерело: [4]

Така ситуація мотивує більше інвестувати в ІТ-сферу, бо робота сучасного підприємства неможлива без надійного та ефективного інформаційного забезпечення його діяльності. Конкурентоспроможність сучасних підприємств безпосередньо залежить від швидкості отримання інформації, якості обробки та аналізу, на основі яких ґрунтуються управлінські рішення. Тому навіть малі та середні підприємства не можуть ефективно здійснювати свою діяльність без використання сучасних інформаційних технологій. Одним із найефективніших

інструментів боротьби з конкуренцією є впровадження на підприємствах сучасних інформаційних систем. Це дає доступ до інноваційних інструментів обслуговування клієнтів; підвищення ефективності роботи; розвитку нових бізнес-ніш; аналізу внутрішніх бізнес-процесів; оптимізації, формалізації, опису бізнес-процесів; оформлення проектної документації; автоматизації бізнес-процесів підприємства; впровадження та підтримки програмних продуктів. Технічні можливості для реалізації різноманітних рішень у сфері побудови інформаційних систем зараз дуже широкі та доступні. Все більше виробників підтримують роботу своїх систем на різних платформах і забезпечують підключення різних пристроїв до системи. Сьогодні можна підключитися до локальної мережі підприємства в будь-який час. Керівники можуть контролювати роботу своїх підлеглих у режимі реального часу, будь-коли та будь-де.

Одним із засобів інформаційних технологій є штучний інтелект. Штучний інтелект – розділ комп'ютерної лінгвістики та інформатики, що опікується формалізацією проблем та завдань, які подібні до дій, що виконує людина. ШІ існує та набув широкого застосування у сьогоденні, в глобальному та побутовому сенсі. Але також широко використовується в корпораціях. Та стають трендами. Перший тренд – robotic process automation (RPA, роботизована автоматизація процесів) і Content Intelligence (інтелектуальна обробка інформації). Це технології, які позбавляють людину від рутини, даючи більше свободи і можливостей для творчості. За даними АВВУУ, 60% співробітників готові віддати свої повторювані нецікаві завдання роботам і впевнені, що від цього виросте якість життя і роботи. Програмні роботи звільняють людину від переміщення файлів і папок, заповнення простих форм. За оцінками Juniper Research, доходи від RPA в фінансових сервісах виростуть приблизно на 400%, с \$ 200 млн в 2018 році до \$ 1,2 млрд в 2023 році. Цей технологічний тренд вбиває відразу двох зайців: підвищує ефективність бізнесу і сприяє зростанню якості життя та щастя співробітників, допомагаючи зменшити плінність і залучати кращих фахівців, яким важливо розвиватися, а не бездумно виконувати якісь операції [5].

При впровадженні інформаційних технологій в управління сучасними підприємства можна виділити наступні перешкоди: складність вивчення швидкозмінних інформаційних потоків через посилення експортної орієнтації значної кількості підприємств; складність розробки та впровадження інформаційно-програмних систем автоматизації управління бізнесом через міграцію ІТ-персоналу та брак фінансових ресурсів; не багато менеджерів розуміють практичність використання інформаційних технологій для покращення адміністративних завдань; можливість постійного використання інформаційних технологій в організації та наданні мобільної допомоги. Слід відзначити, що впровадження інформаційних технологій на підприємстві дасть можливість отримати наступні позитивні моменти, зокрема: економію ресурсів (особливо праці та часу) і підвищення ефективності; додатковий час для вирішення нагальних питань, які

безпосередньо пов'язані з досягненням цілей підприємства; сприятиме обміну інформацією та проектною роботою, прискоренню документообігу; ефективніше планування та реалізацію як загальної стратегії підприємства, так і її маркетингової, фінансової та людської стратегії; полегшить просування бренду та спростить процес взаємодії з цільовою аудиторією; сприятиме контролю фінансових витрат, дебіторської та кредиторської заборгованості; формуватиме комплексний інструментарій аналізу, який не вимагає зусиль для написання звітів; забезпечить можливість інтеграції великої кількості програмного забезпечення тощо [6].

Інформаційні технології відіграють критичну роль у розвитку сучасної економіки та бізнесу, особливо в умовах глобальної конкуренції. Незважаючи на тимчасові труднощі, пов'язані зі зменшенням обсягів ІТ-експорту в Україні, ІТ-сектор продовжує залишатися потужним драйвером інновацій та економічного зростання. Завдяки активному впровадженню ІТ-рішень, підприємства можуть підвищити свою конкурентоспроможність, оптимізувати бізнес-процеси та забезпечити кращу взаємодію з клієнтами. Однак, для подальшого успішного розвитку необхідно подолати виклики, такі як міграція ІТ-спеціалістів та брак фінансових ресурсів, і продовжувати інвестувати в технології та людський капітал.

Література:

1. Пліско І., Волот О. Інформаційні технології та їх вплив на підвищення ефективності діяльності підприємств малого бізнесу. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2016. № 2. С. 154–159. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prpeu_2016_2_21. (дата звернення: 17.09.2024)
2. Пальчук О.І. Вплив інформаційних технологій на підходи до бізнесу. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2012. № 748. С. 84–87. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPM_2012_748_15 (дата звернення: 17.09.2024)
3. Карий О.І., Гальків Л.І., Цапулич А.Ю. Розвиток ІТ-сфери України: чинники та напрями активізації. *Journal of Lviv Polytechnic National University. Series of Economics and Management Issues*. 2021. Vol. 5, No 1. С. 42–55. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2021/may/23587/210488verstka-44-57.pdf> (дата звернення: 17.09.2024)
4. Дані та схема з офіційного сайту національного банку України URL: <https://bank.gov.ua/>
5. Піжук О. І. Штучний інтелект як один із ключових драйверів цифрової трансформації економіки. *Економіка, управління та адміністрування*. 2019. № 3. С. 41-46. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2019_3_9. (дата звернення: 17.09.2024)
6. Ванькович Л. Я., Мисюк Р. В., Добуш Т. І., Бобко О. В., Коник О. В., Шиян С. М., Цвик С. Р. Вплив інформаційних технологій на розвиток підприємства. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки»*. 2023. С. 9–11 № 9. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-9-9174> (дата звернення: 17.09.2024)